

“Gazi”sini Arayan Madalya: Gaziantep’e İstiklal Madalyası Neden Geç Verildi?*

The Medal in Search of Its “Ghazi”: Why Was Gaziantep’s Medal of Independence Awarded Late?

Aydın Yiğit**^{ID}

* Bu çalışma, 17-19 Aralık 2021 tarihleri arasında Gaziantep’te düzenlenen “Uluslararası Gaziantep’in Kurtuluşu’nun 100. Yılında Misâk-ı Milli ve Güney Hattı Sempozyumu”nda sözlü bildiri olarak sunulmuş ancak özeti ve tam metni basılmamıştır. Makale, söz konusu bildirinin yeniden gözden geçirilerek genişletilmiş halidir.

** Dr. Öğretim Üyesi, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Antalya, Türkiye
ORCID No: 0000-0002-3253-8118

Sorumlu yazar/Corresponding author:
Aydın Yiğit
Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Antalya, Türkiye
E-posta/E-mail:
aydinyigit@akdeniz.edu.tr

Başvuru/Submitted: 16.08.2022
Revizyon Talebi/Revision Requested: 29.08.2022
Son Revizyon/Last Revision Received: 15.09.2022
Kabul/Accepted: 20.10.2022
Yayımlanma/publication: 25.10.2022

Atıf/Citation:

Yiğit, Aydın, “Gazi”sini Arayan Madalya: Gaziantep’e İstiklal Madalyası Neden Geç Verildi?”, *Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 28, (2022), 60-79.

ÖZ

İstiklâl Madalyaları, sadece şahıslara değil aynı zamanda düşmanla savaşa girerek başarı kazanan veya Millî Mücadele’nin zaferle sonuçlanmasına önemli katkılar sağlayan şehirlere de verilmiştir. Ancak önce İngilizler ardından da Fransızlar tarafından işgal edilen Antep şehri, söz konusu düşmanlara karşı büyük bir özveriyle mücadele etmesine karşın kendisine uzun bir süre İstiklâl Madalyası takdim edilmemiştir. Sadece işgalci güçlerle değil aynı zamanda “açlık” ve cephanesizlikle yani “yokluk”la da mücadele eden fakat yılmayıp hayatta kalmayı başaran, bu yüzden de “Gazi” olan bu şehre, mücadelesinden tam 87 yıl sonra İstiklâl Madalyası verilmiştir. Dolayısıyla çalışmamız, Gaziantep’e 2008 yılında İstiklâl Madalyası verilmesi sürecini incelemek olacaktır.

Anahtar sözcükler: *Millî Mücadele, Gaziantep, İstiklâl Madalyası, Fransa, Fatma Şahin.*

ABSTRACT

Medals of Independence were given not only to individuals but also to cities that won a war against the enemy or that contributed significantly to the victory of the National Struggle. However, the city of Antep which was occupied first by the British and then by the French, was not presented with the Medal of Independence for a long time, despite the great devotion it fought against these enemies and suffered significant losses for this cause. This city, which struggled not only with the invading forces, but also with “hunger” and lack of ammunition, that is “poverty”, but managed to survive without being daunted, was awarded the Medal of Independence exactly 87 years after its struggle. Therefore, our study will be to examine the process of awarding the Medal of Independence to Gaziantep in 2008.

Keywords: *Turkish National Struggle, Gaziantep, Medal of Independence, France, Fatma Şahin.*

Giriş

İtalyanca “*medaglia*” kelimesinden türetilerek dilimize geçmiş olan “*madalya*” kelimesi¹, XX. yüzyıl başlarında ve günümüzde, taşıdığı manevi ve simgesel değer itibarıyla, “*önemli bir başarının, fedakarlığın veya faydanın unutulmaması, ayrıca başkalarına da örnek olup özendirilmesi için altın, gümüş, bakır gibi değerli madenlerden özel olarak bastırılıp hatıra olmak üzere bir defaya mahsus verilen mükafat ve şeref armağanı*” şeklinde tanımlanmaktadır.²

Türk-İslam kültüründe ilk örneklerine Abbasiler zamanında rastlanan madalyalar³, Osmanlı Devleti’nde de I. Mahmut (1730-1754) döneminde ve 1730 yılında “*Ferahî*” adıyla bastırılan ilk altın madalyanın ardından “*taltif*” aracı olarak yoğun bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır.⁴ İlerleyen yıllarda minnet, vefa, başarı, fayda gibi çeşitli vesilelerle birçok yeni madalyanın basılarak muhataplarına takdim edilmesi ise bu uygulamanın yaygınlaşarak gelenek haline gelmesine yol açmıştır.

Madalyaların en temel özellikleri çift taraflı olmalarıdır. Görünüş olarak nişanlardan daha küçük boyuttadırlar. Nişanlar gibi tek taraflı ve değerli taşlarla süslü değildir. Yine, derece belirten rütbeleri de yoktur.⁵ Genellikle göğse takıldıkları için yuvarlak, elips veya oval bir şekle sahiptir, bir de kurdesi vardır.⁶ Önemli bir olay, başarı veya fedakarlığın anısına bastırılıp ilgili kişilere takdim edildiği için madalyaların üzerlerinde daha çok ilgili oldukları olayları kısaca sembolize eden resim ve şekiller veya yazı ve rakamlar bulunur.⁷ Osmanlı madalyalarının ön yüzünde çoğunlukla olayı vurgulayan bir rölyef veya Osmanlı arması, bazen de hükümdarın tuğrası bulunurken, arka yüzünde verilen kişinin adının yazılacağı ince bir şerit ve olayı açıklayan yazılar yer alırdı.⁸

İlk bastırılan madalyanın ardından Osmanlı’da madalya ve nişan sistemlerinin zamanla kurumsallaşmaya başladığı görülmektedir. Bu süreçte madalyaların şeklini, kimlere hangi sütte verileceğini belirten özel nizamnameler oluşturularak madalyaların imalatından takdimine kadar olan tüm hususlar belirli bir düzene konulmuştur.⁹ Bu bağlamda her bir madalyanın, o madalyayı kimin hak ettiğine dair hazırlanmış resmi bir belgesi olmak zorundadır. Hangi madalyanın kim veya hangi kurum tarafından, kime, neden ve ne zaman verildiğini açıklayan bu belgeye “*berat*” denilmektedir ve mutlaka madalya ile birlikte ilgili kişiye takdim edilmesi gerekir. Beratı olmayan madalyanın hiçbir önemi de bulunmamaktadır.¹⁰

Böylelikle kültürümüze yerleşen madalya verme geleneği, Osmanlı’dan Türkiye Cumhuriyeti’ne geçişte, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından da benimsenmiş ve bir ödüllendirme yöntemi olarak kullanılmıştır. TBMM’nin çıkardığı ilk kanunlar arasında “*İstiklâl Madalyası Kanunu*” nun olması, Millî Mücadele’de işgalci güçlere karşı gerek cephede ge-

¹ İbrahim Artuk, “Madalya”, *Türk Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C 27, TDV Yayınları, Ankara 2007, s. 301; *İstiklâl Madalyası*, Gnkur. Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara 1983, s. 1; Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C 2, MEB., İstanbul 1983, s. 377.

² “Osmanlı Devleti’nde Madalya ve Nişanların Tarihçesi”, *Kuruluşunun 700. Yılında Osmanlı Devleti*, Yay. Haz. Cemalettin Taşkiran, Nâsır Yüceer, Gnkur. Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999, s. 11; Artuk, *agm.*, s. 301.

³ Artuk, *agm.*, s. 301.

⁴ T. Nejat Eralp, “Osmanlılarda Nişan ve Madalya”, *Türkler*, C 13, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 685.

⁵ “Osmanlı Devleti’nde Madalya ve Nişanların Tarihçesi”, s. 11,14.

⁶ *İstiklâl Madalyası*, s. 2; *İstiklâl Madalyası Tarihçesi ve Tanıtımı*, İstiklâl Madalyalı Varisleri Derneği, Ankara 1996, s. 17.

⁷ *İstiklâl Madalyası*, s. 1.

⁸ Eralp, *agm.*, s. 685-686.

⁹ “Osmanlı Devleti’nde Madalya ve Nişanların Tarihçesi”, s. 13-14; Pakalın, *age.*, s. 379.

¹⁰ *İstiklâl Madalyası Tarihçesi ve Tanıtımı*, s. 17; *İstiklâl Madalyası*, s. 2.

rekse cephe gerisinde üstün başarı gösterip vatanın kurtuluşu için büyük fedakarlıklarda bulunan asker ve sivillere bu kanun uyarınca “İstiklâl Madalyası” verilmesi bunu açıkça göstermektedir.

I. İstiklâl Madalyası Kanunu (29 Kasım 1920)

Millî Mücadele döneminde, düşman işgallerine karşı vatanının bütünlüğünü ve bağımsızlığını korumak adına topyekûn direnişe geçen Türk milletinin aziz evlatlarına, mücadelesinin ve kurtuluşunun bir nişanesi olarak verilen “İstiklâl Madalyası”, 23 Nisan 1920’de açılan TBMM’nin bastırıp tevcih ettiği ilk madalyadır.¹¹

İstiklâl Madalyaları, vatan borcunu ziyadesiyle ifa eden kişilere, verdikleri mücadele, gösterdikleri başarı, fedakârlık ve faydalardan ötürü TBMM’nin duyduğu minnet borcunu ödemek amacıyla Saruhan Milletvekili Mustafa Necati Bey’in teklifi ile 29 Kasım 1920 tarihinde çıkarılan “İstiklâl Madalyası Kanunu”¹² çerçevesinde verilmiştir.

4 Nisan 1337 (1921) tarihinde, Ceride-i Resmîye (Resmî Gazete)’de yayımlanarak yürürlüğe giren 66 numaralı “İstiklâl Madalyası Kanunu”, 12 maddeye haiz olup aşağıdaki gibidir;

“İstiklâl Madalyası Kanunu

Madde 1- İstiklâl madalyası bilfiil kıta başında (Cephede veya dâhilî isyanları teskinde) âsar-ı hamâset ve fedâkârî gösteren erkân, ümerâ ve zâbitan ve efrâd ve millî kahramanlar ve cephe gerisinde maksad-ı ulvinin husûlü için azami ibrâz-ı mesâî edenlere, istiklâl-i millî uğrunda fedâ-yı hayat eden şühedânın da ekber evlâdına veya ailesine verilir.

Madde 2- Dâvâ-yı muhikk ve meşrûmuzı ihzâr ve bunu müdâfaa eden Büyük Millet Meclisi azâlarına birer madalya verilir.

Madde 3- Birinci madde mûcibince madalya ahzine kesb-i istihkak edenlerin esbâb-ı mûcibesini gösterir inhâlar Heyet-i Vekîleye gönderilir. Heyetçe muvâfık görüldükten sonra Büyük Millet Meclisince kabul ve tasdikî halinde îtâ olunur.

Madde 4- Büyük Millet Meclisinin münakit bulunduğu mahalde Meclis huzûrunda ve Meclis reisi tarafından, taşralarda en büyük kumandan ve mülkiye memuru huzûruyla ve merâsim-i mahsûsa ile madalyaya kesb-i istihkak eden asker ise kumandan ve mülkiyeden ise mülkiye memuru tarafından tâlik olunur.

Madde 5- Büyük Millet Meclisi âzâlarına verilecek madalyanın şeridi yeşil ve cephede bulunanların kırmızı ve cephe gerisinde olanların beyaz olacak. Şu kadar ki mebus olup da aynı zamanda cephede bilfiil hidemât-ı mesbûk ve birinci madde mûcibince de madalyaya kesb-i istihkak edenlerin şeridi nısf-ı yeşil ve nısf-ı diğeri kırmızı olacaktır ve bu bâbtaki teklifin Meclis Reisinin inhâsıyla Büyük Millet Meclisince kabul ve tasdikî lazımdır.

Madde 6- İşbu madalya sağ meme üzerine ve her gün tâlik olunur.

Madde 7- Hukuk-ı medeniyeden ıskat ve cinâyetle mahkûm olanların hakk-i tâlikî olamaz. Fakat madalya hâtıra olarak veresesine intikal eder.

¹¹ Artuk, *agm.*, s. 302.

¹² “İstiklâl Madalyası Kanunu” TBMM’de, “Saruhan mebusu Mustafa Necati Beyin, fedakârların sureti taltifi hakkında (İstiklâl madalyası) teklifi kanunisi ve Lâyiha ve Müdafaai Milliye encümenleri mazbataları (2/54)” adıyla 28 Kasım 1920’de müzakere edilmeye başlamıştır, bkz. *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi (TBMM ZC.)*, C 6, İçt. 104, 28.11.1336 (1920), s. 102. Ancak görüşmelerin uzaması nedeniyle kanun tasarısı, bir gün sonra 29 Kasım 1920’de “İstiklâl Madalyası Kanunu” olarak yasalaşmıştır, bkz. *TBMM ZC.*, C 6, İçt. 105, 29.11.1336 (1920), s. 120.

Madde 8- Yalnız bir nevi olan işbu madalyanın şekli ve şeritleri bir numarolu levhada gösterilmiştir.

Madde 9- Efrâd, küçük zâbitan ve zâbitan müstesnâ olmak üzere madalya harcı olarak üç lira alınır.

Madde 10- İşbu madalya ashâbına ve memûrin-i mülkiyye ve askeriyye ile bilumum zâbita ve sâire tarafından hürmet-i mahsûsada bulunulacaktır.

Madde 11- İşbu kanunun icrâ-yı ahkâmına Büyük Millet Meclisi memurdur.

[Madde 12-] İşbu kanun tarih-i neşrinden itibaren meriyyü'l-icrâdır.”¹³

Kanunun ilk maddesi, İstiklâl Madalyalarının kimlere tahsis edilebileceği hususunu ele almaktadır. Bu bağlamda, cephelelerde ve cephe gerilerinde savaşa iştirak edip üstün başarı ve fedakârlık gösteren tüm kişilere, ayrıca millî istiklâl uğruna can veren şehitlerin en büyük evlatlarına veya ailelerine İstiklâl Madalyası verilmesi öngörülmüştür. Ayrıca ikinci maddede, TBMM milletvekillerine de birer İstiklâl Madalyası verileceği belirtilmiştir.

Söz konusu madalyayı hak etmenin koşulu ise yine birinci maddede açıklanmıştır. Buna göre ilk şart, “fiilen cephe veya isyanların sonlandırılmasında yiğitlik ve kahramanlık mertebesinde hizmette bulunmak ve fedakârlık göstermek” olarak karşımıza çıkmaktadır. Cephe gerisinde bulunanlar içinse bu şart, “ulvi maksadın, yani vatanın kurtuluşu ve millî bağımsızlığın sağlanması için azami çaba sarf etmek” şeklinde düzenlenmiştir. Şüphesiz fedakarlığın en yüksek derecesi “şehit” olmaktır. Dolayısıyla bağımsızlık uğruna “şehit” olanlar, söz konusu şartları zaten yerine getirmiş kabul edildiğinden onların da en büyük çocuklarına veya ailelerine bu madalyanın takdim edilmesine karar verilmiştir.

Madalya taltifinin layığıyla uygulanıp haksızlıkların önüne geçilebilmek adına üçüncü maddede; İstiklâl Madalyasını almak için izlenecek resmî yol ortaya konulmuştur. Buna göre, madalya almak isteyenler önce gerekçelerini gösteren resmi yazılarını hükümete gönderecek, hükümetin uygun görmesinden sonra TBMM’ye sevk edilecek, Meclis’in de kabul ve tasdik etmesi ile madalya takdim edilecekti.

Dördüncü madde, takdim işleminin merasimle gerçekleşeceğini ve merasimin nerede ne şekilde yapılacağını ortaya koymaktadır.

Kanunun en önemli maddelerinden biri olan beşinci maddede, madalyaların derecelendirmeye değil, lakin belirli bir sınıflandırmaya tabi tutulduğu görülmektedir. Öyle ki, TBMM milletvekillerine verilecek madalyaların kurdele/şerit renginin “yeşil”, cephelede bulunanlarınkinin “kırmızı”, cephe gerisinde olanlarınkinin “beyaz”, milletvekili olup aynı zamanda cephelede bilfiil hizmette bulunanlarınkinin ise “kırmızı/yeşil” olacağı ifade edilmiştir. Böylece İstiklâl Madalyaları, verildiği kişinin hizmet alanının en genel çerçevede yansıtılabilmesi için kurdelelerinin rengi üzerinden dört kategoriye ayrılmıştır. Buna karşın değer/kıymet yönünden birbirlerinden hiçbir farkı bulunmamaktaydı, derecelendirmeye de gidilmemişti. Nitekim, sekizinci maddede bu hususa işaret edilerek, madalyanın tek cins/tür imal edileceği üzerinde durulmuştur.

Kanunda, madalyanın şeklini, ebatlarını ve üzerindeki simge ve yazıları gösteren bir de taslak levhaya yer verilmişti. Taslağa göre, madalyanın ön yüzünde “Ay” ve “Yıldız” bulunurken, ay simgesinin içinde Osmanlı Türkçesi ile “İstiklâl Madalyası” yazıyordu. Arka yüzünde

¹³ Ceride-i Resmîye, 4 Nisan 1337 (1921), Nu. 9, Kanun No: 66, s. 3.

ise “*Büyük Millet Meclisi*” ibaresi, bunun alt tarafında da kimlere mahsus olduğu belirtilmekteydi. Ancak İstiklâl Madalyaları bu levhada gösterilen şekliyle asla basılıp uygulanmamıştır.¹⁴

İstiklâl Madalyası'nın ilk taslak çizimleri uygulanmadığından, yenisinin yapılabilmesi için 9 Ocak 1923 tarihinde 2145 sayılı kararname çıkarılarak İstanbul Darphane Müdürlüğü tarafından bir yarışma düzenlenmesine karar verildi. Madalya üzerine çizilecek resim ve simgeler konusunda bazı özel isteklerin de yer aldığı yarışmayı, Mesrûr İzzet Bey kazanarak 200 TL'lik para ödülünün sahibi oldu. İzzet Bey'in çiziminde bazı düzeltmeler yapılması istendikten sonra tasarı, 22 Ağustos 1923 tarihinde İcra Vekilleri Heyeti tarafından onaylandı ve ilk etapta 10.000 adet basılmasına karar verildi.¹⁵

İstiklâl Madalyaları, “*kurdele/şerit*” ve “*madeni kısım*” olmak üzere iki parçadan oluşmaktadır. Madalyaların madeni kısımları tümünde aynı olmakla beraber kurdeleleri, yukarıda belirtildiği üzere, verilecek kişinin fedakârlık/başarı/hizmet alanlarını ifade etmek üzere dört farklı renge sahiptir. Bronzdan imal edilen madalyalar, 35x40 mm çapında, oval şekilde, parlak sarı renkte ve 15,55 gr ağırlığındadır. Madalyaların üzerindeki yazılar, ilk baskılarda Arap harfli Osmanlı Türkçesi ile Harf İnkılâbı'ndan sonra ise Latin harfli Türkçe ile yazılmıştır. Madalyaların ön yüzünde, ortada I. TBMM binası, yan taraflarında Ankara'nın o dönemdeki cami ve evlerinin resmi bulunmaktadır. Meclis binasının arkasından süzülen güneş ve ışınları, “*zaffer ve barışı*” simgelemektedir. Meclis binasının sağ alt tarafına TBMM açılış günü olan “23 Nisan”, sol alt tarafına da İstiklâl Madalyası Kanunu'nun çıkış tarihi olan “1336” ibaresi yerleştirilmiştir. Yine TBMM binasının altında yer alan dünya haritası “*bilgiyi, ilim, irfanı*”, orak ve tırpanlar “*tarım ülkesi olunup tarıma önem verildiğini*”, iki yandaki meşe dalları ise “*barışı*” sembolize etmektedir. Kağınsı ile görülen köylü kadını da savaşta Türk kadınının erkeğiyle birlikte topyekûn bu mücadelede yer aldığını göstermektedir. Madalyanın arka yüzünde ise, ay yıldız içerisine yerleştirilmiş Türkiye haritası bulunmaktadır. TBMM'nin bulunduğu Ankara şehri, Türkiye'nin merkezi ve kalbi olma vasfında olduğu için “*yıldız*” şeklinde belirtilmiştir. Buradan yansıyan altı ışın, Kars ve Edirne gibi sınır şehirlerimizi göstermektedir. Bu suretle Ankara'dan doğan ışığın Mîsâk-ı Millî sınırlarının her noktasını aydınlattığı vurgulanmak istenmiştir. Madalyanın en altında da saltanatın kaldırılıp TBMM'nin tek otorite olarak kaldığı “1 Teşrin-i sâni 1338” (1 Kasım 1922) tarihi yer almaktadır.¹⁶ Böylece Mîsâk-ı Millî kararlarıyla sınırları tespit edilen vatanın işgalci güçlere karşı savunulması adına TBMM önderliğinde Ankara merkezli yürütülen İstiklâl Savaşı'nı, bu savaşın kazanılması uğruna kadını-erkeği, genci-yaşlısı fark etmeksizin her ferdiyle mücadeleye girişen Türk halkını ve kazandığı başarılar neticesinde elde ettiği tam bağımsız ülkesini, bağımsızlığının timsali olan bayrağının en önemli unsurlarını ifade eden simgelerle donatılmış bir madalya, TBMM'nin aldığı karar doğrultusunda imal edilmeye başlanmıştır.

I.1. İstiklâl Madalyalarının İlk Tahsisi

Anlaşılacağı üzere, İstiklâl Madalyası Kanunu, çıkarıldığı andan itibaren “*fedakârlık, üstün hizmet ve başarı*” ilkelerine dayandırılmış ve muhatabı da “*kişiler/şahıslar*” olmuştur. Bu bağlamda, konumuz açısından, tüzel kişilik olarak kabul edilen kurum, kuruluş, belediye, ordu

¹⁴ İstiklâl Madalyası Tarihçesi ve Tanıtımı, s. 79-80.

¹⁵ İstiklâl Madalyası Tarihçesi ve Tanıtımı, s. 80.

¹⁶ İstiklâl Madalyası Tarihçesi ve Tanıtımı, s. 80-81.

birlikleri, meclis, il ve ilçelerin bu haktan yararlanamayacakları açıktır. Dolayısıyla sadece Gaziantep şehri değil hiçbir şehrin kanunun çıktığı anda bu madalyayı alması mümkün görünmemektedir.

Nitekim kanun, yürürlüğe girdiği 4 Nisan 1921 tarihinden sonra ilk kez Sakarya Savaşı münasebetiyle uygulanmıştır. İcra Vekilleri Riyasetinin verdiği tezkerenin 29 Eylül 1921 tarihli TBMM oturumunda kabul edilmesi üzerine Sakarya Savaşı'na katılarak büyük fedakârlıklar gösteren ve Garp (Batı) Cephesi kıtaatına mensup olan erkan, ümera ve zabitanadan 234 kişiye İstiklâl Madalyası verilmesi karara bağlanmıştır.¹⁷ 1 Kasım'da ise yine Sakarya Savaşı dolayısıyla tespit edilen 27 kişi İstiklâl Madalyası ile ödüllendirilmiştir.¹⁸ Böylece ilk İstiklâl Madalyaları sahiplerini bulurken, TBMM'nin ileri tarihlerde alacağı benzeri bir çok kararla bu madalyayı almaya hak kazananların sayısı sürekli artış göstermiştir.

Ancak burada belirtmek gerekir ki, kendisine İstiklâl Madalyası ihdas edilen kişiler, madalyanın şekli ve niteliği henüz tam olarak tespit edilemediğinden ve imalatının oldukça uzun zaman almasından ötürü hemen madalyalarına kavuşamamışlar, bir süre beklemek zorunda kalmışlardır. Madalyaların bastırılıp sahiplerine teslim edildiği en erken tarih, 23 Mart 1925 Pazartesi günüdür. O gün, TBMM toplantı salonunda yapılan iki dakikalık saygı duruşunun ardından ilk İstiklâl Madalyaları törenle sahiplerine verilmeye başlanmıştır.¹⁹

İstiklâl Madalyası Kanunu'nun çıkarılmasından sonra gerek madalyanın şekli gerekse ilgili kanunun uygulanması ve kimlere verileceği hususlarında bazı sıkıntılar yaşanmaya başlandı için haksızlıkların önüne geçebilmek adına zaman zaman kanunun bazı maddeleri değiştirilmiş, bazılarında da muadil yeni kanunlar çıkarılmıştır.

Bu bağlamda konumuz açısından en önemli değişiklik, 12 Aralık 1923 tarihinde kabul edilen 381 sayılı "*İstiklâl Madalyası Hakkındaki Madde Müzeye İlâvesine Dair Kanun*" ile gerçekleştirilmiştir. Bu ek kanuna göre, İstiklâl Madalyasının, istiklâl mücadelesinin başladığı tarih olan İzmir'in işgal edildiği 15 Mayıs 1335 (1919) tarihinden seferberliğin sona erdiği 1 Teşrinisani 1339 (1 Kasım 1923)'e kadar hizmette bulunanlara verileceği belirtilmiştir.²⁰ Böylelikle İstiklâl Madalyası Kanunu'nun birinci maddesi, ek düzenlemeyle hem belirli bir zaman sınırlamasına tabi tutulmuş hem de maddeye bir açıklık getirilmiştir.

30 Mayıs 1926'da çıkarılan 869 sayılı kanunla da, seferberliğin sona erdiği 1 Kasım 1923 tarihi, İzmir'in kurtuluş tarihi olan "*9 Eylül 1922*" olarak değiştirilmiştir. Aynı kanunla, şimdiye kadar Bakanlar Kurulu'nun önerisi ve TBMM'nin kararı ile verilen madalyaların bu kanunla birlikte artık Millî Savunma Bakanlığı tarafından Cumhurbaşkanı onayı ile verileceği hükme bağlanmıştır.²¹ Dolayısıyla artık İstiklâl Madalyası, adı ve veriliş gerekçesi ile uyumlu bir tarih düzenlemesine sahip olmuştur. İstiklâl Madalyası tevcih etme yetkisi ise TBMM'den alınarak Cumhurbaşkanı onayı ile Millî Savunma Bakanlığı'na bırakılmıştır.

¹⁷ TBMM ZC., C 13, İqt. 83, 29.09.1337 (1921), s. 53-55.

¹⁸ TBMM ZC., C 14, İqt. 103, 01.11.1337 (1921), s. 16-17.

¹⁹ TBMM ZC., C 16, İqt. 85, 23.03.1341 (1925), s. 125-127.

²⁰ TBMM ZC., C 4, İqt. 66, 12.12.1339 (1923), s. 176-177. Kanun, Resmî Gazete'de 27 Aralık 1923'te yayımlanmıştır, bkz. *Resmî Ceride*, 27 Kânunuevvel 1339 [27 Aralık 1923], Nu. 49, Kanun No: 381, s. 1.

²¹ *Resmî Ceride*, 20 Haziran 1926, Nu. 403, Kanun No: 869, s. 1558. Konu ile ilgili TBMM'de yaşanan tartışmalar ve karar için bkz., TBMM ZC., C 25, İqt. 110, 30.05.1926, s. 631-644.

I.2. İstiklâl Madalyası Verilen Tüzel Kişilikler

Yukarıda bahsedildiği üzere, ilgili kanunun çıkarılıp uygulanmaya başlandığı tarihlerde İstiklâl Madalyaları sadece Millî Mücadelede “büyük fedakarlıklar gösterip önemli faydalar sağlayan kişilere/şahıslara” tahsis edilmekteydi. Ancak bu durum ilk kez, TBMM’ye 23 Ocak 1924 tarihinde verilen bir tezkere ile değişmeye başlamıştır. Zira, Başbakanlık tarafından gönderilen tezkerede, Millî Mücadele Dönemi’nde hiçbir ücret almaksızın ülkenin doğusundan ve ayrıca İstanbul’dan silah ve cephane kaçırılmasında büyük hizmetleri görülen “Trabzon, İnebolu, Samsun mavnacılar loncalarının” birer İstiklâl Madalyası ile taltif edilmesi isteniliyordu.²² Müdafaa-i Milliye Encümeni’nin hazırladığı mazbatada ise söz konusu talebin, İstiklâl Madalyası Kanunu’nun birinci maddesindeki, “Cephe gerisinde maksadı ulvînin husulü için âzâmi ibrazı mesai edenler” fıkrasını karşıladığı belirtilerek gereğinin yapılması istenilmekteydi. Encümen tarafından haklı bulunan talep ve ilgili mazbata, 11 Şubat 1340 (1924) tarihli TBMM oturumunda ele alınmış ve onaylanarak karara bağlanmıştır.²³ Böylece İstiklâl Madalyalarının sadece kişilere/şahıslara verilebileceği şeklindeki usul değişmeye başlamış, ilk kez çoğulcu yapıya sahip bir meslek örgütüne/sınıfa, yani tüzel kişilik olarak bahsedilebilecek bir muhataba İstiklâl Madalyası verilmesi kararı alınmıştır. Bu durum, emsal teşkil edebilecek bir niteliğe sahip olduğundan artık şehirler de aynı gerekçeyle madalya almak için başvurabilirdi.

I.3. Gaziantep’e İstiklâl Madalyası Verilmesi Teklifi

Aralık 1918’de İngilizler, 1919 yılında ise Fransızlar tarafından işgale uğrayan Antep şehri, Millî Mücadele döneminde gerek bağımsızlığı gerekse de vatanının kurtuluşu için büyük bir direniş başlatarak işgalci güçlere karşı topyekûn mücadeleye girişmiştir. Antep halkının vatanı uğruna nasıl muazzam fedakarlıklara katlandığını, ne gibi kayıplar yaşadığını gören İcra Vekilleri Heyeti ise verilen bu kutsal mücadeleye kayıtsız kalmamış ve 2 Şubat 1337 (1921) tarihinde Antep’e “Gazi” unvanının verilmesi için üç maddelik bir kanun layihası hazırlamıştır. Layihanın ilk maddesi, “Ayntab livâsi merkezi olan Ayntab kazâsının nâmı “Gaziayntab”a tahvil olunmuştur” şeklindeydi. Kanun teklifi yaklaşık bir hafta sonra 8 Şubat’ta TBMM gündemine alındı. Hiçbir milletvekilinin itirazda bulunmadığı, incelenmek üzere encümene gönderilmesine dahi gerek duyulmayan teklif, aynı gün TBMM’de oy birliği ile kabul edildi.²⁴ Artık şehrin ismi, “Antep” değil “Gaziantep” olmuştu. Bu bağlamda Gaziantep, Millî Mücadele döneminde düşmanlara karşı gösterdiği direniş, özveri ve fedakarlığın bir nişanesi olarak “unvan” alan ve bu suretle ödüllendirilen ilk şehrimiz oldu.

Antep şehrine 8 Şubat 1921’de “Gazi” unvanı verilerek Gaziantep adını alması, İstiklâl Madalyası Kanunu’nun yürürlüğe girmesinden sadece 2 ay öncesine dayanır, ki bu noktada akıllara, “Gazi”lik verilen bir şehre Millî Mücadele döneminde veya Cumhuriyetin ilk yıllarında neden İstiklâl Madalyası verilmediği sorusu gelmektedir. Buna, 1924 yılına kadar verilebilecek cevap, İstiklâl Madalyası’nın “gerçek kişilere/şahıslara” verildiği yönünde olabilirdi. Ancak, 11 Şubat 1924’te bir tüzel kişilik olarak değerlendirilebilecek olan “Mavnacılar Loncası”na İstiklâl Madalyası tevcih edilmiş olması, aynı sorunun 1924 yılı sonrası için de sorulmasına neden olmaktadır.

²² TBMM ZC., C 5, İkt. 88, 23.01.1340 (1924), s. 286.

²³ TBMM ZC., C 5, İkt. 99, 11.02.1340 (1924), s. 286.

²⁴ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA.), 30.18.1.1/ 2.33.12/ 73.27, 2 Şubat 1921; TBMM ZC., C 8, İkt. 147, 08.02.1337 (1921), s. 132, Ceride-i Resmîye, 7 Mart 1337 (1921), Nu. 5, s. 4.

Gaziantep'e İstiklâl Madalyası verilmesi konusunda ilk teşebbüsün 1925 yılı başında yapıldığı anlaşılmaktadır. Gaziantep ile birlikte Maraş'a ilk defa İstiklâl Madalyası verilmesi talebinde bulunan kişi ise, Gaziantep Milletvekili olup aynı zamanda Millî Mücadele döneminde Maraş ve Gaziantep Havalisi Kuva-yı Milliye Kumandanı olan Kılıç Ali Bey'dir.²⁵

Kılıç Ali Bey, Dahiliye Vekaleti'ne sunduğu takririnde; vatanın aziz varlığına yönelik gerçekleşen işgallere karşı ilk defa direnişe geçerek istiklâl mücadelesinin zaferlerle taçlanmasını sağlayan ve bu uğurda binlerce evladını şehit veren Gaziantep ve Maraş'ın kahraman ve gazi evlatlarını ayrı ayrı İstiklâl Madalyasıyla taltif etmek gerekirse de bu mücadeleye katılıp kahramanlık ve fedakarlıklar gösteren kadın-erkek, küçük-büyük her kişinin tek tek taltif edilmesi mümkün olmadığından hem bu mücahitlerin gönlünün alınması hem de bir tarihi hatıra olması için *“Gaziantep” ve “Maraş”ın şahsiyet-i maneviyelerinin birer kıt'a kırmızı kurdela İstiklâl Madalyasıyla taltif* edilmesini istemiştir. Kılıç Ali'nin isteği, Dahiliye Vekaleti tarafından 29.01.1341 (1925) tarih ve İdare-i Umumiye Müdüriyetinin 1237 numaralı tezkere ile İcra Vekilleri Heyeti'ne teklif edilmiş, heyet ise tezkereyi 5 Nisan 1341'de (1925) tetkik etmiştir. Ardından 15.04.1341 (1915) tarih ve 2/1916(?) numaralı tezkere ile TBMM Başkanlığına sunulmuştur.²⁶ Ancak tezkere, Meclis gündemine geldiği 18 Nisan'da benzer önergelerle birlikte değerlendirilmek üzere önce Müdafaa-i Milliye Encümeni'ne gönderilmiştir.²⁷

Nihayet 22 Nisan 1341 (1925) tarihinde, kaynağını Kılıç Ali Bey'in *“Gaziantep ve Maraş'a İstiklâl Madalyası verilmesi”* önerisinden alan Başvekalet tezkeresi, Adana, Aydın ve Urfa'nın da *“şahsiyet-i maneviyelerine”* birer (kırmızı) İstiklâl Madalyası verilmesini talep eden önergelerle birlikte TBMM gündemine alınarak görüşülmeye başlandı.²⁸

Müzakerelerde ilk olarak, Başvekalet tezkeresi ile diğer benzer takrirler Meclis kürsüsünden tek tek okunmuş, arkasından Müdafaa-i Milliye Encümeni'nin kararı açıklanmıştır. Encümenin kararına göre, Millî Mücadele'de hakikaten pek büyük fedakarlıkları görülen ve yukarıda adı geçen şehirlerin *“şahsiyet-i maneviyelerine birer kıta İstiklâl Madalyası”* verilmesi uygun bulunmuştur.²⁹

Encümen mazbatasının okunmasından itibaren başlayan görüşmelerin ise oldukça tartışmalı geçtiği anlaşılmaktadır. Nitekim ilk söz alan Bozok Milletvekili Süleyman Sırrı Bey, İstiklâl Madalyası Kanunu'nda, *“şahsiyet-i maneviye”*ye ait bir kayıt bulunmadığını belirterek, kanuna göre madalyaların *“şahıs”*lara verilebileceğini, eğer bu mazbatanın kabul edilmesi isteniliyorsa, o zaman kanunun tadil edilmesi gerektiğini söylemiştir.³⁰ Sırrı Bey, böylece kanunun tüzel kişiliklere uygulanamayacağını üzerinde durmuştur. Ancak burada hemen belirtmek gerekir ki, yasanın bu şekilde yorumlanıp uygulanması yaklaşık on beş gün önce, 5 Nisan 1925'te, Maraş Vilayetine bir adet kırmızı kurdela İstiklâl Madalyası verilmesi ile çelişmektedir. Kanaatimizce, bu tezatlığın sebebi, Gaziantep için kanunun uygulanamayacağını veya kanunun tadil edilmesi gerektiğini savunan milletvekillerinin Maraş'a İstiklâl Madalyası verildiğinden haberi olmamasıdır.

²⁵ BCA, 30.10.0.0/ 194.329.20/ 232, 5 Nisan 1925; TBMM ZC., C 18, İçt. 109, 22.04.1341 (1925), s. 478; Erhan Alpaslan, Sadi Gedik, “TBMM Tarafından Maraş'a İstiklâl Madalyası Verilmesi ve Şair Mehmet Tâhir Nâdi Bey'in Madalya Kasidesi”, *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, C 15/S. 1, (2018), s. 264.

²⁶ BCA, 30.10.0.0/ 194.329.20/ 232, 05 Nisan 1925.

²⁷ TBMM ZC., C 18, İçt. 105, 18.04.1341 (1925), s. 115.

²⁸ TBMM ZC., C 18, İçt. 109, 22.04.1341 (1925), s. 478.

²⁹ TBMM ZC., C 18, İçt. 109, 22.04.1341 (1925), s. 478.

³⁰ TBMM ZC., C 18, İçt. 109, 22.04.1341 (1925), s. 478.

Maraş'ın da içinde bulunduğu 166 kişilik listede yer alanlara İstiklâl Madalyası tahsisi yapılması kararını içeren Müdafaa-i Milliye Encümeni mazbatası, TBMM'de 5 Nisan 1925 tarihinde kabul edilmişti. Maraş, listenin 153. sırasında yer alıyordu. Yine listede, Maraş'ın Millî Mücadele'deki hizmetlerinden ötürü İstiklâl Madalyası almaya hak kazandığı belirtilirken, Maraş'ın başvurusu ile evrakları da "*Maraş Vilâyetinin 13 Kânunuevvel 1340 ve 2909/3970 numaralı tahrirâtı ve merbutu 3/532*" şeklinde ortaya konulmuştu.³¹ Belki de bu yüzden Gaziantep ve Maraş'a İstiklâl Madalyası verilmesi hususunda Kılıç Ali Bey'in öncülük ettiği teklif TBMM'de görüşülürken tartışmalar daha çok Gaziantep özelinde yürütülmüştür.

Süleyman Sırrı Bey'in sözleri üzerine, 8 yaşındaki çocuktan kadınlara kadar Gaziantep halkının Millî Mücadelede yaptığı fedakarlığı TBMM'de bilmeyenin kalmadığını söyleyen Gaziantep Milletvekili ve Ticaret Vekili Ali Cenani Bey, fedakarlık edenlerin hepsine ayrı ayrı İstiklâl Madalyası verilmesine imkan bulunmadığından, Hükümetin şehir halkının tamamına birden ve şehrin manevi şahsiyeti üzerinden İstiklâl Madalyası verilmesini uygun bulduğunu açıklamıştır.³² Ali Cenani Bey, aslında, tıpkı Kılıç Ali Bey'in önergesinde belirttiği gibi Gaziantep halkının büyük bir kısmı zaten söz konusu fedakarlığı fazlasıyla gösterdiği için hepsine tek tek madalya verilmesinin mümkün olamayacağına vurgu yaparak, bunun yerine Gaziantep şehrinin bir "*kişi/şahıs*" olarak değerlendirilip onun manevi şahsiyeti üzerinden tüm şehir halkına verilmesinin daha munasip olacağını belirtmek istemişti. Çünkü şehrin, gerçek kişi/şahıs olarak değerlendirilmesi ve kanunun bu suretle yorumlanması, kanunun tadil edilmesine ihtiyaç bırakmayacaktı.

Konuşmasına Ali Cenani Bey ile aynı minvalde başlayan ve Anteplilerin Millî Mücadele esnasında ateşler içinde bin bir türlü fedakarlığı ifa etmek suretiyle adeta vatanın namusunu kurtardığını belirten Konya Milletvekili Refik Bey, verilen bu mücadele ile Anteplilerin zaten tarihe nam bıraktıklarını, hatta TBMM'nin de hiçbir memlekete verilmeyen "*Gazi*" unvanını takdim ettiğini ifade etmiştir. Ancak, Gaziantep'in kahraman evlatları gibi tüm milletin vatan vazifesini ifa ederken düşmana göğüs gerdiğini, ulus olarak yurdun her köşesinde birçok mücadeleler verildiğini açıklayan Refik Bey, bu takdirde en küçük köye dahi İstiklâl Madalyası'nın tahsis edilmesi gerektiğini söylemiştir. Bu yüzden asıl mükafatın dünyaya karşı kazanılmış olan "*bağimsizlik*" olduğunu, bundan daha büyük bir "*şeref*" olmadığını vurgulayarak İstiklâl Madalyası teklifini uygun görmediğini ifade etmiştir.³³

Refik Bey'e en fazla destek veren Sivas Milletvekili Halis Turgut Bey'di. Millî Mücadele'ye katılıp üstün başarılar sergilemeyen tek bir Türk ferdinin, şehrin hatta köyün olmadığını ifade eden Turgut Bey, her ne kadar Gaziantep ve Maraş gibi şehirlerimiz bu hususta fiili yararlılıklar gösterdiler de şehirler veya kişiler arasında tercih yapmak suretiyle ödüllendirmenin doğru olmayacağını bildirmiştir.³⁴

Üstelik bu sırada Ankara Milletvekili İhsan Bey, Millî Mücadele'nin Ankara'dan idare edildiğini ve İzmir'i, Aydın'ı, Urfa'yı kurtarmak için milletin Ankara'yı merkez alıp teşkilatlandığından hareketle Ankara'ya da İstiklâl Madalyası verilmesini talep etmiştir.³⁵

Gaziantep Milletvekili Hafız Şahin Bey ise, İstiklâl Madalyası Kanunu'nun çıkarılması üzerine madalya almaya hak kazananların tespiti için Gaziantep halkına yazı yazıldığında,

³¹ TBMM ZC., C 17, İqt. 94, 05.04.1341 (1925), s. 88, ilgili tutanağın sonunda yer alan ve içinde Maraş Vilâyetinin de bulunduğu liste için bkz., s. 28

³² TBMM ZC., C 18, İqt. 109, 22.04.1341 (1925), s. 478.

³³ TBMM ZC., C 18, İqt. 109, 22.04.1341 (1925), s. 478-479.

³⁴ TBMM ZC., C 18, İqt. 109, 22.04.1341 (1925), s. 479.

³⁵ TBMM ZC., C 18, İqt. 109, 22.04.1341 (1925), s. 479.

Antep'lerin toplanarak 1.800 kişiyi belirlediğini söylemiştir. Bu, İstiklâl Madalyası itası için 1.800 kişiye ayrı ayrı belge ve vesika düzenlemek anlamına geliyordu. Oysa Gaziantep halkı, kendi şahsiyetlerinden feragat ederek, belediyeye verilmek üzere Gaziantep'in manevi şahsına TBMM tarafından bir İstiklâl Madalyası verilmesinin kâfi görüleceğini bildirmişti.³⁶ Bu noktada Gaziantep halkının büyük bir kadirşinaslık örneği gösterip, şahsi ihtiraslardan uzak bir tutum sergilediği de belirtilmelidir.

Hafız Şahin Bey'in beyanatından sonra müzakerelere farklı bir açıdan yaklaşan ve söz konusu tekliflerin kabulü veya reddi dışında farklı bir surette neticelendirilmesi gerektiğini belirten Kütahya Milletvekili, aynı zamanda Müdafaa-i Milliye Vekili, Recep Bey söz almıştır. Meclis gündemine gelen takrirlerin "kabul" veya "red" şeklinde neticelenmek zorunda olduğunu ifade eden Recep Bey, buna göre, kabul edilmesi halinde ülkenin her noktasındaki en ufak bir mıntıkanın dahi istinasız bu hakka sahip olması, vatanın her ferdine bu madalyanın verilmesi gerekeceğini söylemiştir. Bunun gerçekleşmesi, yani ülkedeki en küçük köye kadar tüm yerleşim birimlerine, tüm vatandaşlarına İstiklâl Madalyası tevcih edilmesi pek mümkün değildir. Bu yüzden red kararının çıkmasının daha muhtemel görüldüğünü söyleyen Recep Bey, bu kez de tekliflerin doğrudan doğruya reddedilmesinin, mevzubahis olan şehirlerimizi, insanlarımızı inciteceğini ifade etmiştir. Bu yüzden istisnai bir çözüm olarak, müzakerelere burada son verilmesini ve herhangi bir oylama yapılmadan sıradaki gündem maddesine geçilmesini teklif etmiştir. Böylece kabul veya red şeklinde herhangi bir karar alınamayacağı için ne memleketin her ferdine ve yerleşim yerlerinin tamamına İstiklâl Madalyası verilmesi gibi bir sonuçla karşılaşılacak ne de tekliflerde adı geçen şehirlerimizin gönlü kırılmış olacaktı. Nihayet, verilen birkaç beyanatın ardından Recep Bey'in teklifi oylamaya sunulmuş ve kabul edilmiştir.³⁷ Dolayısıyla Antep'e İstiklâl Madalyası verilmesi teklifi adeta "ârafl"ta bırakılmıştır.

II. Gaziantep'e İstiklâl Madalyası Verilmesi

Ârafta kalan teklifle birlikte Gaziantep'e İstiklâl Madalyası verilmesi hususunun, 2000'li yılların başına kadar uzun bir süre tekrar gündeme gelmediği görülmektedir. Nitekim, 2000'li yılların başında çıkan şehrin İstiklâl Madalyası aldığı, lakin madalyanın kaybolduğu, madalya beratının olmasına karşın madalyanın kendisinin bulunulmadığı şeklindeki haber ve yorumlar³⁸, İstiklâl Madalyası konusunu yeniden Gaziantep kamuoyunun gündemine taşımıştır.

2005 yılında Gaziantep'te yayın yapan "Beyaz Sayfa" isimli yerel bir gazetede, Gaziantep'in aslında İstiklâl Madalyası aldığı ancak madalyanın kaybolduğu iddialarını içeren birtakım haberlerin çıkması, bu sürecin miladı olarak kabul edilebilir. Nitekim söz konusu haberler üzerine dönemin Gaziantep Belediye Başkanı Asım Güzelbay soruşturma başlatırken, önceki Belediye Başkanı Celal Doğan da "Madalya vardı da biz mi yedik" şeklinde gayr-i ciddi ve ironik bir açıklamada bulunmuştur.³⁹

³⁶ TBMM ZC., C 18, İçt. 109, 22.04.1341 (1925), s. 479.

³⁷ TBMM ZC., C 18, İçt. 109, 22.04.1341 (1925), s. 480.

³⁸ Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi (TBMM TD.), C 14, B. 60, 7 Şubat 2008, s. 42; *Madalya Yolculuğu Bir Destan Böyle Yazıldı*, Telgraf Kitaplığı (Telgraf Medya A.Ş. Yayınları), Gaziantep, 2009, s. 28-30; "Gazi Şehrin Madalyası Nerede", *Hürriyet*, 20 Ocak 2007, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/gazi-sehrin-madalyasi-nerede-5807758>, (Erişim tarihi: 09.01.2022); "Madalyamız Nasıl Geldi?", *Telgraf*, 26 Aralık 2021, <https://www.telgraf.net/haber/madalyamiz-nasil-geldi-haberi-105176.html>, (Erişim tarihi: 09.01.2022).

³⁹ *Ağm.*, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/gazi-sehrin-madalyasi-nerede-5807758>, (Erişim tarihi: 09.01.2022).

5 Aralık 2006 tarihinde ise yine Gaziantep'in yerel yayın organlarından olan Telgraf Gazetesi'nin ilk sayfasına "Madalyamızı istiyoruz" manşetini atarak "Madalyamız nerede?" sorusunu sorması şehir halkında büyük ilgi uyandırmıştır. Gazete adeta, akıllardaki sorulara cevap bulunması, eğer ki Gaziantep'in İstiklâl Madalyası var ise teslim edilmesi, yok ise verilmesi hususunda kamuoyunun harekete geçirilmesi için açık çağrıda bulunmuştu.⁴⁰ Şehirdeki birçok kurum ve kuruluşun destek verdiği bu sesleniş, halkta da büyük yankı uyandırdığından konu kısa sürede kamuoyuna mal edildi. Bu bağlamda talebin ciddiyetinin anlaşılması için hemen bir imza kampanyası başlatıldı. "Madalyamızı istiyoruz" sloganıyla yürütülen bu kampanyada yaklaşık 300 bin imza toplandı.⁴¹

Söz konusu talep, imza listeleriyle birlikte resmiyet kazanması için Gaziantep Valiliği'ne iletildi. Vali Süleyman Kamçı; "Gaziantep'e herhangi bir madalya verilmemiş. Kahramanmaraş'ta ve İnebolu'da da böyle bir madalya varsa bizim de istemek hakkımız. Ülkemizde ve dünyada gazi unvanlı ilk ve tek şehirdir. O nedenle bir altın madalyamızın olması ve valilikte sergilenmesinin uygun olacağını düşünüyorum. Kampanyalarıyla toplanan imzalar Türkiye Büyük Millet Meclis Başkanlığına arz edilir. Biz bu madalyanın mücadelesini veririz. Gaziantep'liler olarak milletvekillerimizle birlikte el ele verip belediyelerimizle, siyasi partilerimizle, sivil toplum örgütlerimizle, basınımızla birlik olup madalya için mücadele veririz. Madalyanın verilmesiyle ilgili talebimizi iletiriz. Verilmesi tüm Gaziantep'lileri mutlu eder."⁴² şeklinde bir açıklama yaparak kampanyayı desteklediğini ve gereğinin yapılacağını belirtti.

Vali Kamçı'nın, "Gaziantep'e herhangi bir madalya verilmemiş" olduğunu ifade etmesi, aslında önemli bir gerçeğin ortaya konulması anlamına geliyordu. Zira, yukarıda ayrıntılarıyla açıklandığı üzere Gaziantep'e İstiklâl Madalyası verilmesi teklifi, 1925 yılında her ne kadar Müdafaa-i Milliye Encümeni tarafından kabul edilmiş ve konu ile ilgili mazbata hazırlanmış olsa da bu mazbata TBMM tarafından kabul edilmediği için yasalaşmamıştı. Bu ise Gaziantep'e İstiklâl Madalyası verilmediği anlamına geliyordu. Bununla birlikte Müdafaa-i Milliye Encümeni TBMM'nin alt kurulu olduğu için onun kabul ederek hazırladığı mazbata, TBMM'de kabul edilmediğinden herhangi bir kanunî değer taşımamaktaydı. Dolayısıyla 2005 yılında Gaziantep basınında çıkan "Gaziantep'in İstiklâl Madalyası aldığı ancak madalyanın kaybolduğu" şeklindeki iddialar, esasında gerçeği yansıtmayan ve asılsız iddialardı. Nitekim kısa bir süre sonra bu gerçek, Gaziantep halkı tarafından da öğrenilecektir.

Valilik desteği alındıktan sonra bir yandan kampanya tüm hızıyla yürütülmeye devam etti, diğer yandan da İstiklâl Madalyası tahsisine ilişkin bilgi ve belgeler toplanmaya, araştırmalar yapılmaya başlandı. Bilhassa Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) Gaziantep Milletvekili Fatma Şahin'in bu esnada büyük yardımları görüldü. Şahin, TBMM başta olmak üzere ilgili kurumlar nezdinde yoğun bir araştırma faaliyetine girişti. Başbakanlık, Darphane, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Türk Tarih Kurumu, Genelkurmay Başkanlığı, Millî Savunma Bakanlığı, Devlet Malzeme Ofisi ve Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde konu ilgili bilgilere ulaşmaya

⁴⁰ Madalya Yolculuğu Bir Destan Böyle Yazıldı, s. 21-22; Agm., <https://www.telgraf.net/haber/madalyamiz-nasil-geldi-haberi-105176.html>, (Erişim tarihi: 09.01.2022); Agm., <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/gazi-sehrin-madalyasi-nerede-5807758>, (Erişim tarihi: 09.01.2022).

⁴¹ Madalya Yolculuğu Bir Destan Böyle Yazıldı, s. 23; Agm., <https://www.telgraf.net/haber/madalyamiz-nasil-geldi-haberi-105176.html>, (Erişim tarihi: 09.01.2022); "Gaziantep'te "Madalyamızı İstiyoruz" Kampanyası", <https://www.sondakika.com/yerel/haber-gaziantep-te-madalyamizi-istiyoruz-kampanyasi/>, (Erişim tarihi: 10.01.2022).

⁴² Madalya Yolculuğu Bir Destan Böyle Yazıldı, s. 24.

çalıştı.⁴³ Yapılan incelemelerden, bilhassa TBMM Zabıt Ceridelerinden elde edilen sonuç, gerçekten Gaziantep şehrine hiç İstiklâl Madalyası verilmemiş olduğu idi.⁴⁴

Bunun üzerine derhal Kahramanmaraş'a İstiklâl Madalyası verilmesi emsal gösterilerek, Gaziantep için de madalyanın "müktesep hak", yani "kazanılmış hak" olarak talep edilmesine dönük bir kanun teklifi hazırlanmasına karar verildi. Ancak bu tarz bir talep, aynı 1925 yılında olduğu gibi Anadolu'nun diğer şehirleri için de benzer isteklerin yapılmasına, dolayısıyla teklifin yine akim kalmasına sebep olabilirdi. Bu endişe, karardan vazgeçilmesine neden olduğu gibi başka bir formül aranmasına yol açtı.⁴⁵ Gaziantep Milletvekili Fatma Şahin, bu kez doğrudan Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü üzerinden madalya tahsisinin yapılmasına çalıştı. Ancak madalya basımı, TBMM kararı üzerine, yani ilgili kanunun çıkması halinde gerçekleştirilebilirdi. Bu yüzden buradan da bir sonuç alınmadı.⁴⁶

Geriyeye tek bir çare kalmıştı, Gaziantep'e İstiklâl Madalyası verilmesi için yeni bir kanun teklifi hazırlamak. 22. Dönem Gaziantep Milletvekili Fatma Şahin ve kendisi gibi Gaziantep Milletvekili olan 9 arkadaşı, derhal çalışmalara başlayarak üç maddelik, "Gaziantep'e İstiklâl Madalyası Verilmesi Hakkında Kanun Teklifi" ni hazırladı. Lakin, Mayıs 2007'de sunulan bu teklif, 2007 Genel Seçimleri öncesine tesadüf ettiği için, yoğun gündem nedeniyle TBMM'de görüşülmeden rafa kaldırıldı.⁴⁷ Dolayısıyla Gaziantep'e İstiklâl Madalyası verilmesi hususunda 82 yıl sonra TBMM nezdinde yapılan ikinci teşebbüs de sonuçsuz kaldı.

Ümidini kaybetmeyen Gaziantep milletvekilleri, seçimlerden hemen sonra hazırladıkları kanun tasarisını 22 Kasım 2007'de TBMM Başkanlığına sundular. Ancak son seçimlerde Meclis yenilediği için bu tasarıyı yeni Gaziantep Milletvekilleri imzalayarak TBMM Başkanlığına arz etmişti.⁴⁸ Kanun teklifi şöyledir;

"Madde 1- Fransız işgalinden kurtuluşu esnasında verdiği destansı mücadele ile büyük kahramanlıklar göstererek yurdumuzun her köşesinde kurtuluş mücadelesine girişen milletimiz için bir meş'ale ve umut olan Gaziantep'e İstiklâl Madalyası verilmesi uygun görülmüştür.

Madde 2- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3- Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür".⁴⁹

Kanun teklifinin gerekçeler kısmında, Gaziantep'in düşman işgalinden kurtuluşu sırasında gösterdiği destansı mücadelenin hem Kurtuluş Savaşına bir meş'ale olduğu hem de tüm yurttaki takdirle karşılandığı belirtilmiş ve bu kahramanca mücadeleden ötürü TBMM tarafından 8 Şubat 1921'de "Gazi"likle taltif edilerek "Gaziantep" adını aldığı ortaya konulmuştur. Üstelik bununla yetinilmeyip Gaziantep'e bir de kırmızı kurdeleli İstiklâl Madalyası verilmesi

⁴³ TBMM TD., C 14, B. 60, 7 Şubat 2008, s. 42; *Madalya Yolculuğu Bir Destan Böyle Yazıldı*, s. 25-26; *Agm.*, <https://www.telgraf.net/haber/madalyamiz-nasil-geldi-haberi-105176.html>, (Erişim tarihi: 10.01.2022).

⁴⁴ *Agm.*, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/qazi-sehrin-madalyasi-nerede-5807758>, (Erişim tarihi: 10.01.2022).

⁴⁵ *Madalya Yolculuğu Bir Destan Böyle Yazıldı*, s. 50.

⁴⁶ TBMM TD., C 14, B. 60, 7 Şubat 2008, s. 42; *Madalya Yolculuğu Bir Destan Böyle Yazıldı*, s. 50.

⁴⁷ Kanun teklifinde bulunan Gaziantep Milletvekilleri; Fatma Şahin, Kürşat Tüzmen, Ahmet Uzer, Mehmet Sarı, Mahmut Durdu, Nurettin Aktaş, Ahmet Yılmazkaya, Mustafa Yılmaz, Abdulkadir Ateş, Ömer Abuşoğlu idi, bkz; *Madalya Yolculuğu Bir Destan Böyle Yazıldı*, s. 51-52.

⁴⁸ 5 Ekim 2007 tarihli önergeye imza atan 23. Dönem TBMM Milletvekilleri; Fatma Şahin (Gaziantep), Mehmet Erdoğan (Gaziantep), Mehmet Şimşek (Gaziantep), Mehmet Sarı (Gaziantep), Halil Mazıcıoğlu (Gaziantep), Mahmut Durdu (Gaziantep), Özlem Müftüoğlu (Gaziantep), Akif Ekici (Gaziantep), Yaşar Ağyüz (Gaziantep) ve Hasan Özdemir (Gaziantep) idi, bkz., TBMM TD., C. 14, B. 60, 7 Şubat 2008, EK: "Gaziantep Milletvekili Fatma Şahin ve 9 Milletvekilinin; Gaziantep'e İstiklâl Madalyası Verilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve İçişleri Komisyonu Raporu (2/81)", s. 1, 4.

⁴⁹ TBMM TD., C 14, B. 60, 7 Şubat 2008, EK: "Gaziantep Milletvekili Fatma Şahin ve 9 Milletvekilinin; Gaziantep'e İstiklâl Madalyası Verilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve İçişleri Komisyonu Raporu (2/81)", s. 6.

için Başbakanlık tezkeresi hazırlandığı, fakat 22 Nisan 1925 tarihindeki TBMM görüşmelerinde ele alınan bu tezkerenin, yurdun tamamının ödüllendirilmeyi hak ettiği gerekçesiyle sonuçlandırılmadığı ifade edilmiştir. Buna karşın “Gazi”likle taltif edilen şehrin İstiklâl Madalyası olamamasının Gaziantep halkını derinden üzdüğü ve bu hakkın kendilerine teslim edilmesi için yüzbinlerce imza toplandığı açıklanmıştır. Sonuç bölümünde ise, gecikmiş de olsa hak edildiği düşünülen bu büyük mirasa kavuşmak, geleceğe de miras bırakabilmek adına İstiklâl Madalyası ile taltif edilmek istenildiği belirtilmiştir.⁵⁰

Böylece üçüncü kez başlatılan girişim, nihayet usule uygun bir şekilde işleme alındı. Bu bağlamda kanun tasarısı, incelenmek üzere 6 Aralık'ta İçişleri Komisyonu'na havale edildi. Komisyonunda yaklaşık 2 ay sırasını bekleyen tasarı, 30 Ocak 2008 tarihinde İçişleri, Adalet, Maliye ve Millî Savunma Bakanlıkları temsilcilerinin de katılımıyla görüşülmeye başlandı. Komisyon, İstiklâl Madalyasının “Gazilik” unvanının ayrılmaz bir parçası olduğuna, Gaziantep'in İstiklâl Madalyasıyla taltifinin gecikmiş bir hakkın teslimi anlamına geleceğine ve bu madalyanın Gaziantep'in manevi şahsında tüm Türkiye'ye verilmiş olacağına hükmederek, teklifi kabul etti. Ayrıca kanun teklifinin bazı maddelerini kanun yapım tekniğine uygun hale getirmek suretiyle değiştirdi. Böylece teklifin son hali, gerekçeli kararıyla birlikte görüşülmek üzere 31 Ocak'ta TBMM Genel Kuruluna sevk edildi.⁵¹ Kanun teklifinin son hali şöyledir;

“Madde 1- Kurtuluş Savaşı esnasında verdiği destansı mücadele ile büyük kahramanlık gösteren Gaziantep'e İstiklâl Madalyası verilmiştir.

Madde 2- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

*Madde 3- Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür”.*⁵²

Sonuç olarak, 102 sıra sayısıyla “Gaziantep'e İstiklâl Madalyası Verilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve İçişleri Komisyonu Raporu (2/81)”, 7 Şubat 2008 tarihinde, TBMM Başkan Vekili Nevzat Pakdil riyasetinde toplanan TBMM'nin 60. birleşiminin 2. oturumunda 3. gündem maddesi olarak görüşülmeye başlandı.⁵³

Müzakerelerde önce, kanunun teklifinin tamamı hakkında konuşmalar yapıldı. Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Grubu adına Gaziantep Milletvekili Akif Ekici, Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) Grubu adına Gaziantep Milletvekili Hasan Özdemir, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Gaziantep Milletvekili Fatma Şahin ve Demokratik Toplum Partisi (DTP) Grubu adına Şırnak Milletvekili Hasip Kaplan söz alarak bilgi ve görüşlerini paylaştı. Kürsüye çıkan milletvekillerinin konuyla ilgili üç ana husus üzerinde durdukları görülmektedir.

İlki, kanun teklifinin Meclis'teki milletvekilleri tarafından daha net anlaşılabilmesi için verilen tarihsel bilgilerdir, ki teklifin dayandığı temelleri ortaya koymaktaydı. Bu bağlamda hemen hemen her milletvekili konuya, I. Dünya Savaşı ve akabinde imzalanan Mondros Mütarekesi ile giriş yapmıştır. Zira, Anadolu topraklarında başlayan işgaller mütareke sonrasında kendini gösterdiğinden Antep de önce İngilizler daha sonra Fransızlar tarafından işgal edilmişti.⁵⁴ Yapılan zulüm ve işkencelere sessiz kalmayan ve derhal direnişe geçen Antep halkı ise, şehir merkezi ile çevresindeki şiddetli çatışmalar sırasında dışarıdan hiçbir yardım görmemiş, kendi imkânlarıyla bu mücadeleyi gerçekleştirmişti. Üstelik işgal sırasında Antep

⁵⁰ TBMM TD., C 14, B. 60, 7 Şubat 2008, EK, s. 3.

⁵¹ TBMM TD., C 14, B. 60, 7 Şubat 2008, EK, s. 4.

⁵² TBMM TD., C 14, B. 60, 7 Şubat 2008, EK, s. 6.

⁵³ Agm., <https://www.telgraf.net/haber/madalyamiz-nasil-geldi-haberi-105176.html>, (Erişim tarihi: 11.01.2022); TBMM TD., C 14, B. 60, 7 Şubat 2008, s. 32.

⁵⁴ TBMM TD., C 14, B. 60, 7 Şubat 2008, s. 33-34, 37, 41,

halkı, elindeki tüm silah ve cephaneler, mutfaklardaki bıçaklara kadar toplanıp alındığından silahsızdı da. Buna karşın top, tüfek, tank ve uçaklarla donatılan Fransız ordusu 20 bin askerden oluşuyordu. 1.500 civarındaki Ermeni'nin gönüllü desteği de unutulmamalıydı. Tam teçhizatlı bu düşman ordusuna karşı sadece 2.900 Antepli, *"Vurun Antepçiler, namus günüdür"* parolasıyla direnişi başlatmıştı. Nitekim çok kısa bir süre içerisinde kolaylıkla işgal edileceği düşünülen şehir, Antep halkının bu direnişi sayesinde ele geçirilemeyince Fransızlar bu kez de şehri kuşatarak almaya karar vermişti. Artık halk, sadece düşmanla değil açlık ve susuzlukla da mücadele etmek zorunda kalmıştı. Yaklaşık on bir ay boyunca devam eden bu kuşatma sırasında Antepçiler, zerdali çekirdeğinden ekmek yapıp, ağaç kabuklarıyla karınlarını doyurmuştu. Şehit Kamil, Karayılan, Şahin Bey ve çeteleri, Özdemir Bey gibi kahramanların, velhasıl daha ismi hatırlanmayan binlerce Antepelinin son nefesine kadar sürdürdüğü bu müdafaada, 14 bin nüfuslu Antep şehri, açlık ve cephanesizlik yüzünden teslim olmak mecburiyetinde kaldığında 6.317 evladını şehit vermiş, şehir de adeta bir kül ve enkaz yığını hâline gelmişti.⁵⁵ Zaten Antepçileri Fransız ve Ermeni işgalciler değil açlık denilen sinsi düşman teslimiyete mecbur etmişti. Antep halkı, son raddeye kadar sürdürdüğü şanlı müdafaasında ne zaman ki açlık ve yokluktan çaresiz kalmış o zaman kalesine, Türk Bayrağının yanında beyaz kefen bezini bayrak olarak takıp beraberce göndere çekmek zorunda kalmıştı. Zaten o günden sonra da Gaziantep Kalesi *"Beyaz Kefenli Kale"* olarak anılmıştır.⁵⁶ Gaziantep halkı, işte Millî Mücadele'deki bu üstün direnişi sebebiyle Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün, *"Ben, Gaziantepçilerin nasıl gözlerinden öpmem ki? Onlar, yalnız Gaziantep'i değil, Türkiye'yi de kurtardılar."* iltifatına mazhar olmuştur. Atatürk'ün kendi nüfus kaydını Gaziantep'in Şahinbey ilçesine kaydettirerek *"Gaziantepçi"* olması da yine bu büyük fedakarlığın bir tezahürüdür.⁵⁷

Milletvekilleri, yer yer veciz sözler ve acı anekdotlarla anlatmaya çalıştıkları Antep savunmasının ardından, Antep'e *"Gazi"*lik unvanının verilmesi ve 1925 yılında Gaziantep'e İstiklâl Madalyası tevcih edilmesi teklifi üzerinde durmuşlardır. Düşmana karşı yürüttüğü savaştan, gösterdiği fedakarlıklardan ötürü Antep'e moral olması, yanında olunduğunun hissettirilmesi için TBMM tarafından 8 Şubat 1921 tarihinde *"Gazi"*lik unvanı verilmesinin ne kadar gurur verici olduğundan bahsedilmesi, dünyada çok az şehre böylesi bir unvanın nasip olduğunun belirtilmesi, konuşma yapan tüm milletvekillerinin buluştuıkları ortak paydaydı.⁵⁸

Akif Ekici gibi bazı milletvekillerinin dikkat çektiği üzere, Gaziantep'e İstiklâl Madalyası verilip verilmediği hususu uzun yıllar tartışma konusu olmuş, ancak yapılan araştırmalar neticesinde Gaziantep Milletvekili Kılıç Ali'nin 1925 yılında verdiği yasa teklifinin TBMM'de görüşülmesine karşın yasalaşmadığının öğrenildiği açıklanmıştır.⁵⁹ Oysa İstiklâl Madalyası, Kurtuluş Savaşı'na katılmış ve büyük yararlılıklar göstermiş şehit ve gazilere TBMM tarafından tevcih edilmiş olan en kutsal madalya idi. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması, vatanımızın düşman işgalinden kurtulması ve milletimizin tam bağımsızlığı için hayatlarını feda eden kahramanlar, bu kutsal hazineyle taltif edilmişlerdi. Dolayısıyla bu kutsal hazinenin Gaziantep'e kazandırılmasının, ifade edilmeyecek kadar büyük bir şeref olduğu vurgulanmıştır.⁶⁰ Hasan Özdemir ve Fatma Şahin ise, diğer milletvekillerinden farklı olarak, Gaziantep'te yayın

⁵⁵ TBMM TD., C 14, B. 60, 7 Şubat 2008, s. 33-34, 37, 41.

⁵⁶ TBMM TD., C 14, B. 60, 7 Şubat 2008, s. 37.

⁵⁷ TBMM TD., C 14, B. 60, 7 Şubat 2008, s. 36.

⁵⁸ TBMM TD., C 14, B. 60, 7 Şubat 2008, s. 33-34, 41.

⁵⁹ TBMM TD., C 14, B. 60, 7 Şubat 2008, s.33, 37, 41-42

⁶⁰ TBMM TD., C 14, B. 60, 7 Şubat 2008, s. 33.

yapan yerel bir gazeteye (Telgraf) atıf yapmak suretiyle, gazetenin “İstiklâl Madalyamızı istiyoruz” kampanyası başlattığını, konunun böylelikle tekrar gündeme gelerek bugün görüşülmekte olan kanun taslağının hazırlanmasına zemin hazırladığını ifade etmişlerdir.⁶¹

Neticede Hasan Özdemir, Gaziantep’in 10 milletvekilinin sunduğu kanun teklifinin, parti gözetmeden yüce Meclis’te kabul edileceğine inandığını söyledikten sonra ayrıca, Gaziantep-lilerin, kanun tasarısının bir an önce yasalaşması, Sayın Cumhurbaşkanı tarafından da onaylanıp 8 Şubat 2008 tarihli Resmî Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmesi talebinde bulduklarını iletmişlerdir. Gerçekten de Gaziantep’e gazilik unvanı verilisinin yıl dönümünde bu şerefe nail olunmak isteniliyordu. Üstelik gecikmiş olan madalyanın, Gaziantep’in ve Gaziantep-lilerin şahsında millî birlik ve beraberlik duygusunu motive edeceği, bölge üzerinde pozitif duygulara sebep olacağını vurgulamıştır.⁶² Özdemir Bey’in ardından kürsüye çıkan ve kanun taslağının hazırlanmasında yoğun gayretleri görülen Gaziantep Milletvekili Fatma Şahin ise aynı minvalde açıklamalarda bulunduktan sonra gündemdeki kanun teklifinin hazırlanma sürecini, yapılan araştırmaları, elde edilen neticeleri anlatmak suretiyle milletvekillerini aydınlatmıştır.⁶³

Milletvekillerinin konuşmaları esnasında üzerinde durdukları son önemli husus, Gaziantep’in 2000’li yıllardaki durumu ve güncel meseleleri olmuştur. Nasıl Millî Mücadele Döneminde tüm varlıklarıyla işgalci düşmanlara karşı yoğun bir savaş verildiyse, 2000’li yıllarda da Gaziantep-lilerin aynı bilinçle mücadelelerine devam ettikleri, çalışan, üreten, kalkındıran bir şehir olarak bilhassa ekonomi alanında öncü olmaya çalıştıklarına dikkat çekilmiştir. Bu yolda sarsılmaz bir irade ile çalışılmasına rağmen Gaziantep halkının önüne çıkan yasal, ekonomik ve demografik sorunlar hakkında da bilgiler verilmiş ve söz konusu sıkıntıların acilen giderilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur.⁶⁴

Kanun teklifinin bütününe ilişkin yapılan konuşmalardan sonra sıra soru-cevap kısmına gelmişti. Sorulan soruların önemli bir kısmı Aydın⁶⁵, Şanlıurfa⁶⁶ ve Adana’ya⁶⁷ da İstiklâl Madalyası verilir verilemeyeceğinin öğrenilmek istenmesiyle ilgiliydi. Üstelik, İstiklâl Savaşı’nda büyük kahramanlıklar gösteren diğer illerimizin de nasıl taltif edilebileceğinin sorulması⁶⁸, benzer taleplerin sadece adı geçen şehirlerle de sınırlı kalmayacağını gösteriyordu. TBMM’nin 22 Nisan 1925 tarihli görüşmelerini hatırlatan bu sorular, o günkü talepleri 83 yıl sonra tekrar gündeme getirmesine karşın neyse ki, görüşmelere engel olacak bir mahiyet arz etmemiştir.

Hükümet adına sorulara cevap veren Çevre ve Orman Bakanı Veysel Eroğlu ise, ilk olarak zikredilen şehirlere ilişkin “bazı hususlar”ın düşünülebileceğini belirtmiştir. Akabinde, esasen burada Gaziantep için toplandığını vurgulayarak, Gaziantep’e “gazi olmasından dolayı bir madalya verilmesi” gerektiği üzerinde durmuştur.⁶⁹ Esasen alınan cevap, Hükümetin İstiklâl Madalyası’nı bir “Gazilik” madalyası şeklinde değerlendirdiği izlenimini vermektedir.

Soru-cevap bölümü tamamlandıktan sonra kanun teklifinin maddeleri tek tek ele alınarak görüşülmeye başlanmıştır. Bu vesileyle kürsüye çıkan milletvekillerinin verdikleri beyanatlar,

⁶¹ TBMM TD., C 14, B. 60, 7 Şubat 2008, s. 37, 42.

⁶² TBMM TD., C 14, B. 60, 7 Şubat 2008, s. 37.

⁶³ TBMM TD., C 14, B. 60, 7 Şubat 2008, s. 41-42.

⁶⁴ TBMM TD., C 14, B. 60, 7 Şubat 2008, s. 34-40, 43.

⁶⁵ TBMM TD., C 14, B. 60, 7 Şubat 2008, s. 46.

⁶⁶ TBMM TD., C 14, B. 60, 7 Şubat 2008, s. 47.

⁶⁷ TBMM TD., C 14, B. 60, 7 Şubat 2008, s. 46-47.

⁶⁸ TBMM TD., C 14, B. 60, 7 Şubat 2008, s. 46-47; Türay Köse vd., “Gaziantep’e Var da Vize Yok mu?”, *Cumhuriyet*, 11 Şubat 2008, s. 5.

⁶⁹ TBMM TD., C 14, B. 60, 7 Şubat 2008, s. 48.

daha önce yapılan konuşmalarla aynı içerikte olup, daha çok Gaziantep'in Millî Mücadele dönemindeki fedakarlığını, işgalci güçlere karşı verdiği üstün mücadeleyi, ayrıca 2000'li yıllardaki durumu ile güncel sorunlarını dile getirir nitelikteydi.⁷⁰

TBMM'deki görüşmeler, her bir madde için söz alan tüm milletvekillerinin konuşmalarını tamamlamasından sonra o maddenin oylanarak neticelendirilmesi şeklinde ilerliyordu. Kanun teklifinin üç maddesi de ayrı ayrı görüşülüp kabul edildikten sonra ise sıra kanun teklifinin bütününe oylanmasına gelmişti ve yapılan nihai oylamada kanun tasarısı oy birliği ile kabul edildi. Böylece 7 Şubat 2008 tarihinde TBMM'nin 60. birleşiminin 3. oturumunda saat 18:34'te "*Gaziantep'e İstiklâl Madalyası Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi*" yasallaşmış ve Gaziantep hasretle beklediği İstiklâl Madalyası ile nihayet taltif edilmiştir.⁷¹

Gaziantep'iler için tarihi değer taşıyan en önemli günlerden biri elbette ki, "*Gazi*"lik unvanının verildiği 8 Şubat (1921) tarihi idi. İstiklâl Madalyası'nın da bu anlamlı günün 87. yıldönümünde kendilerine tahsis edilmesini arzu etmekteydiler. Bu yüzden kanun, aynı gün, yani 7 Şubat 2008 Perşembe günü akşamı onay için Cumhurbaşkanlığı resmi konutu olan Çankaya Köşkü'ne gönderildi. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, kanunu saat 22:00'da onaylayarak adeta rekor kırdı. Böylelikle Gaziantep, Gaziantep oluşunun 87. yıldönümünde, 8 Şubat 2008 tarihinde, 5734 sayılı "*Gaziantep'e İstiklâl Madalyası Verilmesi Hakkında Kanun*"un Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmesi neticesinde İstiklâl Madalyası'na kavuşmuştu.⁷²

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Resmî Gazete'nin yayımlandığı gün, 87. Yıldönümü Kutlama Törenlerine katılmak üzere Gaziantep'e giderek bu anlamlı günde Gaziantep halkını yalnız bırakmadı. Ancak, madalyanın basımı yetişmediği yanında sadece "*İstiklâl Madalyası Berati*"'ni getirmişti. Gaziantep Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi'nde gerçekleştirilen törende Cumhurbaşkanı Gül, madalya beratını büyük bir coşku içinde Gaziantep Valisi Süleyman Kamçı'ya teslim etti.⁷³

Gaziantep'iler için bekleyiş hala sürmekteydi. Öyle ki, kanunun yürürlüğe girmesinden sonra harekete geçen Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü hemen "*Kırmızı Kurdeleli İstiklâl Madalyası*"'ni hazırlayarak TBMM Başkanlığına gönderdi. Madalyanın önce Başkan Recep Tayyip Erdoğan tarafından şehre takdim edilmesi planlanmıştı. Fakat daha sonra TBMM kararı ile İstiklâl Madalyası tevcihi yapıldığı için madalyanın da TBMM Başkanı tarafından verilmesinin daha uygun olacağına karar verildi. Bu amaçla şehre davet edilen TBMM Başkanı Köksal Toptan, yanında özenle hazırlanan İstiklâl Madalyası ile birlikte 6 Haziran 2008'de Gaziantep'e geldi. Madalya takdim töreni, Şahinbey Belediyesi Kültür Merkezi'nde yapıldı. Gaziantep halkının büyük ilgi gösterdiği, şehrin tüm kesimlerinin temsil edildiği törende TBMM Başkanı Köksal Toptan, Kırmızı Kurdeleli İstiklâl Madalyası'nı Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı Asım Güzelbey'e takdim etti.⁷⁴

Sonuç itibarıyla, İstiklâl Madalyası, 22 Nisan 1925 tarihinden 5 Aralık 2006 tarihine kadar adeta 81 yıl boyunca "*âraf*"ta kalıp "*Gazi*"'sini ararken, 5 Aralık 2006'dan 8 Şubat 2008'e kadar

⁷⁰ TBMM TD., C 14, B. 60, 7 Şubat 2008, s. 50-62.

⁷¹ TBMM TD., C 14, B. 60, 7 Şubat 2008, s. 62; *Madalya Yolculuğu Bir Destan Böyle Yazıldı*, s. 88.

⁷² Köse vd., *agm.*, s. 5; *Resmî Gazete*, 8 Şubat 2008, Sa. 26781, Kanun No: 5734, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/02/20080208-3.htm>, (Erişim Tarihi: 11.01.2022).

⁷³ *Agm.*, <https://www.telgraf.net/haber/madalyamiz-nasil-geldi-haberi-105176.html>, (Erişim tarihi: 11.01.2022); *Madalya Yolculuğu Bir Destan Böyle Yazıldı*, s. 89.

⁷⁴ *Madalya Yolculuğu Bir Destan Böyle Yazıldı*, s. 94-95; *Agm.*, <https://www.telgraf.net/haber/madalyamiz-nasil-geldi-haberi-105176.html>, (Erişim tarihi: 11.01.2022).

tam 1 yıl, 2 ay, 3 gün boyunca da Gaziantep halkı, “*Madalyamızı İstiyoruz*” sloganıyla madalyasını aramış ve nihayet Gaziantep halkı 6 Haziran 2008’de amacına ulaşmış İstiklâl Madalyası’na kavuşurken, İstiklâl Madalyası da en sonunda “*Gazi*”sini bulmuştur.

Sonuç

30 Ekim 1918 tarihli Mondros Mütarekesi’nin ardından başlayan işgallere karşı büyük bir özveriyle mücadele eden TBMM, bu uğurda yoğun mesailer harcamış, pek çok konuda önemli kararlar almıştır. Genel olarak; çözüm odaklı, tedbir maksatlı veya cezalandırma amaçlı çıkarılan bu kanunlar arasında teşvik edici ve özendirici mahiyette olanları da yer almaktadır. Millî Mücadele’ye katkı sağlayan, fedakarlıklarda bulunan ve üstün başarı gösteren kişilerin taltif edilmesi için 29 Kasım 1920 tarihinde çıkarılan “*İstiklâl Madalyası Kanunu*” bunun en güzel örneğidir. Madalya vermek suretiyle taltif etme/ödüllendirme yöntemi, her ne kadar Osmanlı’dan devralınan bir gelenek olsa da TBMM tarafından ilk kez bu kanun ile uygulanmaya başlanmıştır. Nitekim kanun çerçevesinde hazırlanan “*İstiklâl Madalyası*” da TBMM’nin ihdas edip bastırıldığı ilk madalyadır. İlgili kanun, Millî Mücadele döneminde işgalci düşmanlara karşı yürütülen savaşlarda üstün başarı ve fedakârlık gösterenlerin ödüllendirilmesi prensibine dayandırılmıştı. Madalyayı hak eden kişinin onurlandırılması, almak isteyenlerin motive edilip mücadelesinde daha dirayetli ve azimkar olmasının sağlanması, gösterilen bu tür fedakarlıklarla başarıya karşı TBMM’nin duyduğu minnet borcunun ödenmesi ve devam eden mücadelenin aynı azim kararlılıkla sürdürülerek zafere ulaşılmasında itici güç olması yasanın çıkmasında etkili olan diğer unsurlardır.

Kanun, “*kişilerin/şahısların*” taltif edilmesi adına çıkarıldığı için başlangıçta sadece savaşlarda üstün başarı sağlayıp fedakârlık gösterenlere dönük uygulanmıştır. Ancak kısa bir süre sonra Mavnacılar Loncası gibi tüzel bir kişiliğe verilmesi, kanunun ilk kez farklı şekillerde yorumlanarak uygulanabileceğini göstermiştir. Buradaki yorum farkı, kişisel başarıdan ziyade kişilerin toplu olarak gösterdiği bir başarının/fedakarlığın ödüllendirilmesiydi. Zira, başarı/fedakarlık gösteren topluluğun/halkın/grubun her bir bireyine ayrı ayrı madalya takdimi yerine onları temsil eden kurum/kuruluşun manevi şahsiyeti üzerinden taltif edilmesi esas alınmıştı.

Gaziantep’e de İstiklâl Madalyası verilmesi teklifi ise ilk defa, II. Meclis’te Gaziantep Milletvekili olan Kılıç Ali Bey’in verdiği tavrıyla gündeme gelmiştir. Aslında Kılıç Ali Bey’in önergesinde, Gaziantep ile birlikte Maraş’a da bir İstiklâl Madalyası verilmesi isteniliyordu. Ancak yapılan incelemelerde, Kılıç Ali Bey’in önergesi TBMM gündemine gelmeden evvel, 15 gün önce -sanki bir “*kişi/şahıs*” olarak değerlendirilen- Maraş’ın içinde yer aldığı listedeki 166 kişiye İstiklâl Madalyası verilmesini öngören teklifin TBMM’de kabul edilmesi üzerine Maraş’ın İstiklâl Madalyası aldığı görülmüştür. Böylesi bir tevcih, yerinde ve haklı olmakla birlikte kanaatimizce, oylamaya katılan milletvekillerinin söz konusu listeyi ayrıntılı bir şekilde incelememesi, dolayısıyla Maraş’ın gözden kaçarak listede sıralanan “*kişi*”lerden biri olarak değerlendirilmesi suretiyle gerçekleşmiştir. Maraş’a İstiklâl Madalyası tahsisinin farklı bir izahına ulaşamamıştır. Çünkü Gaziantep’e ilişkin tasarı Meclis gündemine geldiğinde, kanunun gerçek kişilere uygulanabileceği, tüzel kişiliklere uygulanabilmesi için kanunun tadil edilmesi gerektiği ileri sürülmüştür. Bu görüşün yanı sıra, Anadolu’da Millî Mücadele’ye destek vermeyen tek bir şehir, kasaba hatta köy dahi kalmadığından tamamının ödüllendirilmesinin mümkün olmayacağı, sadece Gaziantep’in taltif edilmesinin ise diğer şehirlerle kıyaslama yapılmasına neden olacağı iddia edilmiştir. Tüm bu gerekçeler sebebiyle de kanun tasarısı ne

reddedilmiş ne de kabul edilmiş, sürüncemede bırakılarak tasarının yasalaşması engellenmiştir.

81 yıllık aradan sonra ise Gaziantep'te yayın yapan yerel bir gazetenin başlattığı "Madalyamızı İstiyoruz" kampanyası, konuyu tekrar gündeme taşımıştır. Ancak 1925 yılındaki TBMM görüşmeleri hakkında kesin bilgi sahibi olunmaması, üstelik bu sırada Gaziantep kamuoyunda dolaşan spekülâtif görüş ve yorumlar, konunun, yarıda kalan bir kanuni işlemin tamamlanması şeklinde algılanmasına yol açmıştır. Öyle ki, başlangıçta, yarım kalan yasal sürecin tamamlanabilmesi için siyasi ve bürokratik çalışmalar yürütülmüş ve bu suretle Gaziantep'in İstiklâl Madalyası ile taltif edilmesine çalışılmıştır. Fakat kısa süre içerisinde, yasal olarak yarım kalan bir sürecin olmadığı anlaşılmıştır. Çünkü, 1925 yılında ilgili kanunun kabul edilmesine karşın madalyanın verilmemesi gibi bir durum söz konusu değildi. Kanun TBMM'de kabul edilmemiş, bu yüzden de madalya tevcihi yapılmamıştı. Dolayısıyla, gerek Gaziantep'in Millî Mücadele döneminde düşman işgallerine karşı gösterdiği direniş ve yaptığı fevkalade fedakarlıklar gerekse kamuoyunda oluşan beklenti konunun yeni baştan ve tekrar ele alınmasına yol açmıştır. Bu çerçevede 22. ve 23. dönem Gaziantep Milletvekili olan Fatma Şahin öncülüğünde diğer Gaziantep milletvekillerinin de desteğiyle yeni bir kanun taslağı hazırlanmış ve uzun uğraşlar neticesinde Gaziantep'in 8 Şubat 2008 tarihinde kırmızı kurdeleli İstiklâl Madalyasına sahip olması sağlanmıştır. Böylelikle, Millî Mücadele Dönemi'ndeki fedakarlıklarından ötürü Maraş'ın ardından İstiklâl Madalyası alan iki şehir Gaziantep olmuştur.

Hakem Değerlendirmesi/Peer-review	Dış bağımsız / Externally peer-reviewed.
Yazar Katkı Oranı/Author Contribution Rate	%100
Finansal Destek ve Teşekkür/Grant Support and Acknowledgement	Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir. / The author declared that this study has received no financial support.
Çıkar Çatışması/Conflict of Interest	Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir. / The author have no conflict of interest to declare.

KAYNAKLAR

A. Arşiv Belgeleri

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA.), 30.18.1.1/ 2.33.12/ 73.27, (2 Şubat 1921).

BCA., 30.10.0.0/ 194.329.20/ 232, (5 Nisan 1925).

B. Resmi Yayınlar

Ceride-i Resmîye, 4 Nisan 1337 (1921), Nr. 9, Kanun No: 66, s.3.

Ceride-i Resmîye, 7 Mart 1337 (1921), Nr. 5, s. 4.

Resmî Ceride, 20 Haziran 1926, Nr. 403, Kanun No: 869, s. 1558.

Resmî Ceride, 27 Kânunuevvel 1339 (27 Aralık 1923), Nr. 49, Kanun No: 381, s. 1.

Resmî Gazete, 8 Şubat 2008, Sa. 26781, Kanun No: 5734, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/02/20080208-3.htm>. (Erişim tarihi: 11.01.2022).

Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi (TBMM ZC.), C. 4, İçt. 66, 12.12.1339 (1923).

TBMM ZC., C. 5, İçt. 88, 23.01.1340 (1924).

TBMM ZC., C. 5, İçt. 99, 11.02.1340 (1924).

TBMM ZC., C. 6, İçt. 104, 28.11.1336 (1920), T.B.M.M. Matbaası,

TBMM ZC., C. 8, İçt. 147, 08.02.1337 (1921).

TBMM ZC., C. 13, İçt. 83, 29.09.1337 (1921), T.B.M.M. Matbaası.

TBMM ZC., C. 14, İçt. 103, 01.11.1337 (1921).

TBMM ZC., C. 16, İçt. 85, 23.03.1341 (1925).

TBMM ZC., C. 17, İçt. 94, 05.04.1341 (1925).

TBMM ZC., C. 18, İçt. 105, 18.04.1341 (1925).

TBMM ZC., C. 18, İçt. 109, 22.04.1341 (1925).

TBMM ZC., C. 25, İçt. 110, 30.05.1926.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi (TBMM TD.), C. 14, B. 60, 7 Şubat 2008.

C. Kitaplar, Makaleler

“Osmanlı Devleti’nde Madalya ve Nişanların Tarihçesi”, *Kuruluşunun 700. Yılında Osmanlı Devleti*, Yay. Haz. Cemalettin Taşkıran, Nâsır Yüceer, Gnkur. Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999, s.11-14.

ALPASLAN, Erhan, GEDİK Sadi, “TBMM Tarafından Maraş’a İstiklâl Madalyası Verilmesi ve Şair Mehmet Tâhir Nâdî Bey’in Madalya Kasidesi”, *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, C 15/S.1 (2018), s.253-285.

ARTUK, İbrahim, “Madalya”, *Türk Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 27, TDV Yayınları, Ankara 2007, s. 301-302.

ERALP, T. Nejat, “Osmanlılarda Nişan ve Madalya”, *Türkler*, c. 13, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, ss. 683-686.

İstiklâl Madalyası Tarihçesi ve Tanıtımı, İstiklâl Madalyalı Varisleri Derneği, Ankara 1996.

İstiklâl Madalyası, Gnkur. Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara 1983.

KÖSE, Türey vd., “Gaziantep’e Var da Vize Yok mu?”, *Cumhuriyet*, 11 Şubat 2008, s. 5.

Madalya Yolculuğu Bir Destan Böyle Yazıldı, Telgraf Kitaplığı (Telgraf Medya A.Ş. Yayınları), Gaziantep, 2009.

PAKALIN, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C. 2, MEB., İstanbul, 1983.

D. İnternet Kaynakları

“Gazi Şehrin Madalyası Nerede”, *Hürriyet*, 20 Ocak 2007, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/gazi-sehrin-madalyasi-nerede-5807758>, (Erişim tarihi: 09.01.2022).

“Gaziantep’te “Madalyamızı İstiyoruz” Kampanyası”, <https://www.sondakika.com/yerel/haber-gaziantep-te-madalyamizi-istiyoruz-kampanyasi/>, (Erişim tarihi: 10.01.2022).

“Madalyamız Nasıl Geldi?”, *Telgraf.*, 26 Aralık 2021, <https://www.telgraf.net/haber/madalyamiz-nasil-geldi-haberi-105176.html>, (Erişim tarihi: 09.01.2022).